

FARMACOLOGIA

Tipus d'assignatura: obligatòria de segon cicle per a l'especialitat de Biologia Sanitaria.

Departament responsable: Departament de Farmacologia i Química Terapèutica. Unitat de Farmacologia, Terapèutica i Farmacologia Clínica. Facultat de Medicina. Coordinador: Dr. Frederic Màrmol Carrera.

Distribució temporal: setembre-gener.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Es realitzarà una prova de síntesi que serà de tipus test (vertader/fals) i consistirà en 100 preguntes. El criteri d'avaluació és el de donar 1 punt positiu a les respostes correctes, 1 punt negatiu a les incorrectes i 0 punts a les preguntes no contestades. Cal obtenir 50 punts per aprovar. Inclourà tant preguntes sobre els coneixements impartits a les classes teòriques, com sobre els casos pràctics desenvolupats als seminaris. S'avaluarà, tanmateix, la participació i l'aportació al treball de grup als seminaris. En alguns d'ells s'avaluarà també els coneixements assolits mitjançant preguntes curtes.

Les pràctiques són obligatòries i els alumnes que no facin almenys el 50% d'aquestes tindran l'assignatura suspesa. Serà obligatori també entregar un dossier de pràctiques al finalitzar el curs. Tant l'assistència a pràctiques com els dossiers i seminaris serviran per pujar nota en cas de d'haver superat la prova de síntesi fins a 1,5 punts més sobre la nota final.

OBJECTIUS

L'objectiu general de la docència de la Farmacologia a l'ensenyament de Biologia és que l'alumne, en finalitzar el curs, estigui capacitat per determinar l'activitat farmacològica d'un fàrmac i quantificar-la de manera que pugui apuntar la seva aplicació a una determinada patologia.

Per assolir aquest objectiu es pretén que inicialment l'alumne es familiaritzi amb la terminologia i els conceptes bàsics relacionats tant amb el desenvolupament dels fàrmacs com amb la seva evolució en l'organisme viu i els assimili.

Així mateix, es busca que l'alumnat conegui la majoria de substàncies endògenes susceptibles d'utilització i/o modulació farmacològica.

PROGRAMA

Tema 1. La farmacologia. Concepte i contingut. Evolució històrica. Relació amb altres disciplines. Bibliografia.

Principis bàsics de farmacodinàmica

Tema 2. El receptor farmacològic. Concepte. Estructura. Tipus de receptor. Localització. Aspectes funcionals. Unió fàrmac-receptor. Regulació del nombre de receptors i de la seva funcionalitat.

Tema 3. Proteïnes G. Estructura. Localització. Tipus. Funcionalisme propi i paper modulador de les proteïnes fixadores de nucleòtids de guanina. Nucleòtids cíclics. Via dels

fosfatidilinositols.

Tema 4. Canals iònics: concepte i estructura. Canals dependents de voltatge i de receptors. Caracterització farmacològica. Modulació per toxines.

Tema 5. Receptors acoblats a canals iònics.

Principis bàsics de farmacocinètica

Tema 6. Vies d'administració dels fàrmacs. Absorció dels fàrmacs. Factors implicats. Biodisponibilitat.

Tema 7. Formes farmacèutiques: generalitats. Principi actiu i excipient. Formes d'administració oral i parenteral.

Tema 8. Formes farmacèutiques d'administració tòpica, oftàlmica, inhalatòria i rectal.

Tema 9. Distribució dels fàrmacs a l'organisme. Unió dels fàrmacs a les proteïnes plasmàtiques. Factors que afecten aquesta unió. Conseqüències clíniques. Barreres biològiques.

Tema 10. Metabolisme dels fàrmacs a l'organisme. Estudi de les reaccions de fase I: oxidació, reducció i hidròlisi dels fàrmacs.

Tema 11. Reaccions de fase II i III. Conjugació de fàrmacs. Inductors i inhibidors enzimàtics.

Tema 12. Excreció de fàrmacs. Excreció renal i extrarenal. Interaccions. Possibilitats de modulació farmacològica.

Tema 13. Alteració de la resposta als fàrmacs. Factors implicats. Farmacogenètica. Variables fisiopatològiques.

Efectes adversos dels fàrmacs

Tema 14. Hipersensibilització i dessensibilització de la resposta als fàrmacs. Tolerància i dependència a fàrmacs i substàncies d'abús. Tipus. Síndrome d'abstinència. Mecanismes implicats.

Tema 15. Efectes secundaris. Efectes tòxics. Teratogènesi. Toxicitat aguda, semiaguda i crònica.

Introducció a la farmacologia experimental

Tema 16. Consideracions generals sobre el desenvolupament d'un nou medicament. Fase preclínica i fase clínica. Farmacovigilància.

Tema 17. L'animal d'experimentació en farmacologia. Tipus. Soques. Anestèsia. Vies experimentals d'administració.

Tema 18. Assajos *in vivo*. Consideracions generals. Validesa dels models experimentals. Extrapolació a l'organisme humà.

Tema 19. Assajos *in vitro*. Estudis en òrgan aïllat. Consideracions generals. Utilitat.

Tema 20. Estudis en cèl·lules aïllades i fraccions subcel·lulars. Caracterització de receptors amb radiol·ligams.

Tema 21. Càlcul de paràmetres en els estudis amb radiol·ligams.

Tema 22. Agonisme farmacològic. Càlcul de constants d'associació. Agonisme parcial. Receptors de reserva. Càlcul de constants d'associació.

Tema 23. Antagonisme farmacològic. Tipus. Antagonisme farmacodinàmic competitiu. PA_2 . Antagonisme no competitiu. Mecanismes implicats. PD_2 .

Farmacologia experimental d'autacoids i hormones

Tema 24. Neurotransmisors. Neuromoduladors. Autacoids. Hormones.

Tema 25. Farmacologia del receptor histaminèrgic.

Tema 26. I: Efectes mediats pel receptor H₁. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 27. II: Efectes mediats pel receptor H₂. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 28. Farmacologia dels mediadors lipídics. Eicosanoids. Tipus. Modulació farmacològica de la via de la ciclooxigenasa i lipooxigenasa.

Tema 29. Metodologia experimental aplicada. Detecció i quantificació de l'efecte antiinflamatori, analgèsic i antipirètic.

Tema 30. Farmacologia hormonal. Aspectes generals. Utilització de les hormones com a fàrmacs. Metodologia experimental aplicada.

Farmacologia experimental de la neurotransmissió

Tema 31. Farmacologia del receptor colinèrgic. I: Efectes mediats pels receptors muscarínics. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 32. II : Efectes mediats pels receptors nicotínics. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 33. Farmacologia del receptor adrenèrgic. Tipus. I: Efectes mediats pels receptors alfa. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 34. II : Efectes mediats pels receptors beta. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 35. Farmacologia del receptor serotoninèrgic. Efectes mediats pels diferents tipus de receptors. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 36. Farmacologia del receptor dopaminèrgic. Efectes mediats pels diferents tipus de receptors. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 37. Farmacologia del receptor GABAèrgic. Complex GABA_A-ionòfor del clor. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 38. Farmacologia del receptor glutamaèrgic. Efectes mediats pels diferents tipus de receptors. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Farmacologia experimental d'alteracions específiques del SNC

Tema 39. Farmacologia de l'estat depressiu. Patologia molecular. Receptors implicats. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 40. Farmacologia de l'estat convulsiu. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 41. Farmacologia dels receptors opiacis. Tipus. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Farmacologia experimental d'altres sistemes

Tema 42. Farmacologia del tonus vascular. Mediadors implicats. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 43. Modulació farmacològica del funcionalisme cardíac. Metodologia experimental aplicada.

Tema 44. Antineoplàsics

Tema 45. Antivírics

Tema 46. Farmacologia de la motilitat gastrointestinal. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 47. Farmacologia de la secreció gàstrica. Modulació farmacològica. Metodologia experimental aplicada.

Tema 48. Farmacologia de la secreció bronquial. Modulació farmacològica. Metodologia

experimental aplicada.

Tema 49. Modulació farmacològica del funcionalisme renal. Metodès experimentals d'utilitat.

Tema 50. Farmacologia nutricional. La dieta com a eina farmacològica. Importancia dels dèficits nutricionals. Interacció farmac-aliment.

BIBLIOGRAFIA

Farmacología.

H.P. Rang, M.M. Dale, J.M. Ritter, P.K. Moore
Churchill Livingstone, 5ª ed. 2004

Lo esencial en Farmacología

Dawson, Taylor, Reide
Elsevier, 2ª ed. 2003.

Farmacología Básica y Clínica

Bertram G. Katzung
Ed. El Manual Moderno, 7ª ed. 1999